

พระที่นั่งมรกต กรุงมณฑลทะเลย์ : ความงามแห่งแผ่นดินพม่า¹

Myint Thandar Thein¹

พระที่นั่งมรกต กรุงมณฑลทะเลย์ (မြန်မာ့စံကျော်) ตั้งอยู่ภายในบริเวณพระราชวังหลวงมณฑลทะเลย์ (မန္တလေးနန်းတော်) อำเภออ่องมย่ต่าसान (အောင်မြင်စံမြို့နယ်) เมืองมณฑลทะเลย์ พระเจ้ามินดง (မင်းတုန်းမင်း) หรือตามพระสุพรรณบัฏออกพระนามว่า “พระเจ้าสิริบริวารวิชยานันทะ ฆะตะบับชิต ตรีทิวานา ทิตยชาติมหาธรรมราชาธิราช (အရှင်သီရိပုဂံဝရဝိသုဒ္ဓိမဟာဝိသုဒ္ဓိပဏ္ဍိတ ဝိသုဒ္ဓိဝရဝိသုဒ္ဓိ တပုဂံဝရဝိသုဒ္ဓိ မဟာဝိသုဒ္ဓိဝရဝိသုဒ္ဓိ) ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การสังคายนา พระไตรปิฎกครั้งที่ 5 (ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ) ได้ทรงย้ายพระราชวังหลวงจากเมืองอมรปุระ (အမရပူရ) มาตั้งที่เมืองมณฑลทะเลย์ พระองค์ทรงปรึกษารื้อหรือกับพระสงฆ์และเหล่าขุนนางต่างๆ ในการเตรียมการโยกย้ายหาสถานที่สำหรับสร้างพระราชวังแห่งใหม่ ในบริเวณเมืองมณฑลทะเลย์เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1857 เป็นต้นมา

อาคารสภา

หลังจากที่ทรงเลือกสถานที่ตั้งพระราชวังแห่งใหม่ได้แล้ว ได้เริ่มดำเนินการสร้าง หอศาสตราวุธ เพื่อเตรียมย้ายศูนย์กลางมาปกครอง ณ พระราชวังมณฑลทะเลย์แห่งใหม่นี้ นอกจากนี้ ได้ทรงสร้างสิ่งต่างๆ เช่น ท้องพระโรง บุษบกประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ หอพระ (เพื่อเตรียมการอัญเชิญพระพุทธรูปจากเมืองอมรปุระมายังเมืองมณฑลทะเลย์) หอกลอง บัลลังก์ ประตูกำแพงเมืองและปราสาทราชมณฑลเทียรใหม่นี้ว่า เลอูนอ่องมย่ (လေးကျွန်းအောင်မြင်) แปลว่า “เนินดินแห่งชัยชนะ” และขนานนามพระที่นั่งทรงประทับว่า มยะน่านล้านจ่อ ซึ่งแปลว่า พระที่นั่งมรกต

กำแพงเมืองและคูเมือง

พระราชวังมณฑลทะเลย์

ประตูเข้าพระราชวังมณฑลทะเลย์

ภายในพระที่นั่งมรกต กรุงมณฑลทะเลย์ ประกอบไปด้วยหมู่พระที่นั่งใหญ่น้อยทั้งสิ้น 114 องค์ ซึ่งตั้งอยู่บนเนินดินก่ออิฐยกพื้นสูง 11 ฟุต ผังพระที่นั่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวจากทิศตะวันออกถึงตะวันตก เป็นระยะ 1,000 ฟุต ความกว้างจากทิศเหนือจรดใต้ เป็นระยะ 500 ฟุต

เกี่ยวกับจำนวนหมู่พระที่นั่งบริวารทั้งหมดภายในพระที่นั่งมรกต กรุงมณฑลทะเลย์ ซึ่งเป็นพระที่นั่งองค์ที่ใหญ่ ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันอยู่บ้าง เนื่องจากในรัชสมัยของพระเจ้าติลอ (ဝီရဝါမင်း) ผู้สืบราชบัลลังก์ต่อจากพระเจ้ามินดงผู้ทรงเป็นพระราชบิดาได้มีการต่อเติมพระที่นั่ง

¹ ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษ สถานอารยธรรมศึกษาใจ-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร

ต่างๆ เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม จำนวนพระที่นั่งทั้งหมด ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1886 กำหนดกันว่า มีจำนวนหมู่พระที่นั่งบริวารต่างๆ รวม 114 องค์

พระราชวังมณฑล

หมู่พระที่นั่งทองภายในพระที่นั่งมรดก กรุงมณฑล ซึ่งพระเจ้ามณฑล ทรงสร้างกว่า 100 องค์ งดงามด้วยประภายระยิบระยับของแสงแก้ววรัตน์สีทอง เงิน แดงชาด ครั้นวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1885 ในรัชกาลพระเจ้าติบอ ประเทศอังกฤษได้เข้ารุกรานและทำสงครามกับพม่าเป็นครั้งที่สาม ผลของสงคราม พม่าเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ และต้องตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ อังกฤษได้เข้ายึดครองกรุงมณฑล และ 6 เดือนต่อมาได้ทำลาย สถาปัตยกรรม (๑๐๐๐๖๐๐๖) อันเป็นเสมือนศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินของพม่าในสมัยนั้น พร้อมกันนี้ก็ได้อพยพย้ายหมู่พระที่นั่งต่างๆ ภายในพระราชวังหลวงให้เป็นค่ายทหาร สโมสรและที่พัก เปลี่ยนห้องพระโรงเป็นโบสถ์ พระตำหนักของพระมหาสีกกลายเป็นสโมสร บรรดาขุนนางพม่าถูกสั่งให้ย้ายออกไปอยู่นอก

พระราชวังหลวง ส่วนเรือนของขุนนางพม่าก็ถูกตัดแปลงเป็นบ้านพักของทหารอังกฤษ กัดอาคารและสนามเล่นโบลิ นอกจากนี้ อังกฤษยังได้ทำลายหมู่พระที่นั่งต่างๆ อีกกว่า 70 องค์ รวมทั้งศาลาอุทกชน ศาล ด้วยการจุดไฟเผาบางส่วนใช้ทำเป็นพื้น สิ่งของประเภทจดหมายเหตุ โบราณ รัตนชาติและประติมากรรม ก็ได้รับความเสียหายและสูญหายไปในการแย่งชิงและเผาทำลายของชาวอังกฤษ

นอกจากนี้ บรรดาสิ่งก่อสร้างทางศาสนา เป็นต้นว่า หอพระมหามุนี วัด สลุปเจดีย์เป็นจำนวนมากได้รับความเสียหายจากระเบิดและไฟไหม้ในระหว่างสงครามพม่า-อังกฤษ พระที่นั่งมรดกกรุงมณฑลที่พระเจ้ามณฑลทรงสร้างและประทับอยู่เป็นนิจ ซึ่งตกทอดมาถึงพระเจ้าติบอนั้นถูกไฟเผาไหม้ทำลายลงอย่างย่อยยับด้วย

ต่อมา หมู่พระที่นั่งมรดก ภายในพระราชวังกรุงมณฑล ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ ตามแบบผังเดิม โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือบุคคลต่างๆ ตลอดจนข้อมูลและภาพถ่ายโบราณของกรมศิลปากรพม่าด้วย ในปี ค.ศ. 1989 ได้เริ่มทำการบูรณะหมู่พระที่นั่งขึ้น โดยสร้างขึ้นซ้อนทับของเดิม ซึ่งเหลือเพียงซากเสาไม้ หลังจากนั้นได้เปิดพระที่นั่งแห่งนี้ใหม่อีกครั้งหนึ่งในวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1996

ในการบูรณะพระที่นั่งขึ้นใหม่นี้ยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิมไว้ แต่เพื่อเพิ่มความมั่นคงแข็งแรง ได้ใช้วิทยาการสมัยใหม่เข้าช่วย เช่น การฉาบคอนกรีต แต่ก็ยังคงสร้างด้วยเสาไม้สักที่ประดับหัวเสาด้วยลวดลายดอกไม้อย่างงดงามตามแบบศิลปะพม่าโบราณ ในการบูรณะพระที่นั่งขึ้นใหม่นี้ สิ้นงบประมาณเป็นจำนวนเงินถึง 2,450 แสนบาท

ปัจจุบัน พระที่นั่งมรดก กรุงมณฑล แห่งเมืองมณฑล ซึ่งงดงามด้วยประภายระยิบระยับของแสงสีทอง สีเงิน สีแดงชาด จาครัตนชาติที่ประดับประดา ดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเยี่ยมชม ชื่นชม ไม่ว่าจะพม่าเอง ตลอดจนรวมถึงอาคันตุกะจากต่างแดน

พระที่นั่งมรดก กรุงมณฑล ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เจิดจ้าตาภายในเมืองมณฑลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากยังเป็นความภาคภูมิใจของชาวพม่าทั้งประเทศ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวพม่าที่จะต้องช่วยกัน หวงแหน ดูแลรักษาให้ดำรงอยู่สืบไป